

Posudek na diplomovou práci Zuzany Turkové
**Eça de Queirós: Korespondence Fradiqua Mendese jako překladatelský
problém**

Diplomová práce Zuzany Turkové se dělí na čtyři kapitoly, v nichž diplomantka postupně probírá život a dílo Eça de Queiróse, svazek *Korespondence Fradiqua Mendese*, představuje vlastní překlad části prvního oddílu prózy s příslušnými komentáři a zabývá se otázkou, zda je možno považovat Fradiqua Mendese za Eçova heteronyma. Jádrem práce je ovšem část překladová a získané poznatky (snad s výjimkou krátké, leč výborné kapitoly o Queirósově heteronymii, která ukazuje diplomantčin analytický potenciál), mají sloužit především jako hermeneutické nástroje k překladu textu, který rozhodně není snadný – a z něhož si diplomantka pro jistotu ještě vybrala nejobtížnější část.

Práce se od začátku vyznačuje velkou intelektuální poctivostí: diplomantka se neskryvá za učené citace, ale předkládá ve své práci jen to, co sama promyslela – a co tedy může překladatelsky použít. Její zrak přitom obsáhne značně rozsáhlé pole: vliv Eça de Queiróse stopuje až k současnému angolskému spisovateli J. E. Agualusovi.

Z práce je jasně vidět cesta, kterou diplomantka nad vytčeným překladatelským úkolem urazila – např. na s. 22 čteme větu „A forma da vossa Excelência é um mármore divino com estremecimentos humanos“ přeloženou jako „Stvořil jste formu, která je božský mramor s lidskými záchvěvy“, na s. 38 již jako „Stvořil jste formu, která je božský mramor, jenž pulsuje lidským teplem“. Diplomantka ovšemže měla své citace sjednotit, zanechané stopy překladatelského zápasu však svědčí v její prospěch.

Také překlad vlastního textu se vyvíjí, jak je vidět z pasáží neredigovaných konzultantkou. Koncepčně mu snad lze vytknout snahu o jakýsi hyperpřeklad, maximalismus, který nedokáže rezignovat na dílčí významy a ve snaze o přeložení všech odstínů a konotací ztrácí vůdčí linii překládaného textu: tak nemohu souhlasit s překladem *Kamenné brilianty*, který mi jednak nedává dobrý smysl (protože nejsou žádné brilianty, které by nebyly drahokamy, vypadá to, jako by se tu odkazovalo na jiné kameny a mínily se poněkud záhadně například sochy; ztrácí se rozměr lehce dekadentní preciozity a vtipu; nadto Houaissův slovník uvádí význam „na Idade Média, tratado sobre propriedades, virtudes e

significado simbólico das pedras preciosas" – a dává tedy titulu sbírky jasně literární ráz), ani s příkladem uváděným na s. 70 (zdá se mi, že v případě slova *aliterado* došlo k záměně za *aliteratado*; *afadistada* zde podle mne znamená „zamořený fadem a jeho hráči“ a odkazuje k určité provinčnosti Lisabonu, což překlad „prosycený fatalismem“ nenaznačuje; navíc se opět ztratila jazyková hravost a lehkost, bez níž Eçaův text přichází o velký díl svého šarmu; stejně tak „pletichářská politika a nefungující funkcionáři“ je ve srovnání s „politiquice e politiquetes“ těžkopádné – proč zde, tak jako v minulém případě, nepoužít neologismus, používá-li ho sám autor?). Rovněž se mi zdá, že by bylo na místě inspirovat se atmosférou 19. století a nebát se používat slova, která na sobě pel této doby nesou – to platí například hned o slovu duch: pokud 19. století označovalo např. humanitní vědy jako „duchovědy“, nevidím důvod, proč komplikovat a zatemňovat text tím, že se „duch“ bude překládat jako „duše“ – ztrácí se tím jistý patos doby, který Eça svým textem mnohde ironizuje (Hegel!), a text je zbytečně vtahován do současného kontextu překladatelky i tam, kde to podle mého soudu není třeba. Poradila bych diplomantce, aby – chce-li v překladu *Korespondence* pokračovat – sáhla pro inspiraci po českých autorech 19. století, které lze s Eçou srovnat (a jejichž jazykem lze kompenzovat ironii, která se ve vztahu k portugalskému kontextu někdy při přenosu do jiného kulturního klimatu nutně ztrácí), a nebála se rozšířit významové pole slov nad rámec současné češtiny.

Celkově se ovšem domnívám, že Zuzana Turková ve své diplomové práci podala výkon výrazně nadprůměrný, který zároveň ukazuje všechny slasti i strasti překladatelského řemesla. Diplomátka v ní projevila nejen to, že si osvojila základy oboru, ale i velkou pracovitost, vynalézavost, schopnost se učit a samostatně rozvíjet. Její práce si vážím a navrhuji hodnocení v rozpětí výborně – velmi dobře.

V Praze 13. 5. 2009

Mgr. Šárka Grauová